

Wyrok z dnia 9 listopada 1999 r.

II UKN 187/99

Prawo do emerytury wynikające z § 7 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) jest uzależnione od osiągnięcia wieku emerytalnego wynoszącego 55 lat w czasie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, na stanowisku objętym wykazem działu II B załącznika do tego rozporządzenia albo w czasie pracy, do której pracownik został skierowany, stosownie do zaleceń lekarskich.

Przewodniczący: SSN Maria Tyszel, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Jerzy Kuźniar.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 1999 r. sprawy z wniosku Władysława K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.G. o prawo do wcześniejszej emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 grudnia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Ubezpieczony Władysław K. pracował w Hucie "B." łącznie przez okres ponad 25 lat, potwierdzony świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Była to praca w charakterze murarza pieców i urządzeń przemysłowych, a więc na stanowisku wymienionym w dziale II wykazu B załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1982 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Po ukończeniu 55 roku życia wniósł o przyznanie prawa do emerytury wynikającego z § 7 rozporządzenia.

Decyzją z dnia 5 marca 1998 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w T.G. odmówił wnioskowi z tego względu, że ubezpieczony nie wykazał objętej powołanym przepisem § 7 pkt 2 rozporządzenia przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Z braku spełnienia tego warunku Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach nie znalazł podstaw do uwzględnienia odwołania i - wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1998 r. - orzekł o jego oddaleniu.

W apelacji wnioskodawca, wywodząc swe prawo do emerytury powoływał się na swe wieloletnie zatrudnienie w hutnictwie, utratę zatrudnienia oraz niemożność jego odzyskania wskutek likwidacji większości hut, a także na osiągnięcie wieku 55 lat w czasie pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny w Katowicach ustalił, że wnioskodawca po ustaniu zatrudnienia w Hucie „B.” pracował w szczególnych warunkach także w Zakładzie Remontowo-Budowlanym „R.” s.c. w B. z siedzibą w G., na podstawie kilku umów zawieranych na czas określony (od dnia 4 stycznia do dnia 17 sierpnia 1993 r., o dnia 1 lutego do dnia 31 marca oraz od dnia 1 października do dnia 15 listopada 1994 r. i od dnia 20 marca do 17 maja 1995 r.), jednak wiek 55 lat osiągnął nie w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych, ale w czasie innej pracy - w charakterze pracownika leśnego (od 1 kwietnia do 18 października 1996 r.). W świetle tych ustaleń, wyrokiem z dnia 16 grudnia 1998 r., apelację oddalił.

Ze względów słuszności, wobec trudnego - w okresie transformacji przemysłu hutniczego - położenia osób zatrudnionych w tym przemyśle, Sąd Apelacyjny rozważał, czy mimo ewidentnego niespełnienia omawianego warunku, dopuszczalne byłoby jego uznanie w sytuacji, gdyby wnioskodawca bezpośrednio po utracie pracy w szczególnych warunkach wyraził gotowość podjęcia odpowiedniego dla niego zatrudnienia (por. art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 47, poz. 211 ze zm.). Doszedł jednak do wniosku, że skoro po upływie jedenastomiesięcznego okresu bez udokumentowanego zatrudnienia i bez zarejestrowania w Urzędzie Pracy wnioskodawca podjął pracę w leśnictwie, nie zachodzi w jego przypadku możliwość zastosowania przepisu zezwalającego na przyznanie emerytury w wieku wcześniejszym od ustawowego.

Kasacja wnioskodawcy oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego, przepisu § 7 rozporządzenia, przez to, że Sąd Apelacyjny, przyjąwszy moż-

liwość uwzględnienia wymogu osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie pobierania zasiłku dla bezrobotnych, nie poszedł w swej interpretacji prawa tak daleko, by uwzględnić go także wówczas, gdy w dacie osiągnięcia wieku 55 lat wnioskodawca nie pobierał takiego zasiłku "i nie był ciężarem dla społeczeństwa". W konsekwencji wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury, zgodnie z wnioskiem skierowanym do organu rentowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą faktyczną rozstrzygnięcia było ustalenie, że wnioskodawca ukończył 55 lat w dniu 27 czerwca 1997 r. i że w tej dacie nie wykonywał pracy w hutnictwie ani nie pobierał zasiłku dla bezrobotnych. Niezrozumiałą jest zatem zamieszczony w kasacji postulat, aby Sąd zastosował przepis § 7 ust. 2 cytowanego na wstępie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., zwanego dalej "rozporządzeniem", stanowiący o prawie do emerytury pracownika, który "ma wymagany 25 letni okres zatrudnienia, a w nim nie krótszy niż 15 letni okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w hutnictwie, wymienionej w dziale III wykazu B oraz osiągnął wynoszący 55 lat wiek emerytalny w czasie wykonywania tych prac lub w okresie zatrudnienia, do którego skierowany został zgodnie z zaleceniem lekarza".

Odmowa zastosowania tego przepisu do przypadku wnioskodawcy nie może być kwestionowana. Nie ma też żadnych podstaw do twierdzenia, że przytoczony przepis został przez Sąd drugiej instancji niewłaściwie zinterpretowany.

Należy podkreślić, że przepis § 7 ust. 2 rozporządzenia ma charakter szczególny, odbiegający od powszechnie obowiązującej regulacji odnośnie do warunku osiągnięcia wieku emerytalnego. Racją jego ustanowienia było spowodowanie przechodzenia na emeryturę mężczyzn, w wieku niższym o 10 lat od ustawowego, pod warunkiem opuszczenia stanowiska pracy objętego wykazem działu II wykazu B załącznika do rozporządzenia. Jedynym dla tego warunku wyjątkiem jest osiągnięcie wieku emerytalnego podczas innej pracy, do której pracownik został skierowany stosownie do zaleceń lekarskich. Innych wyjątków omawiany przepis nie przewiduje.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym uznał, że przy interpretacji omawianego przepisu, ze względu na jego wyjątkowy charakter, nie jest możliwe odwołanie się - w kwestii warunku osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie zatrudnienia - do wykładni systemowej, zastosowanej w uchwale z dnia 30 stycznia 1996 r., II UZP 25/95 (OSNAPIUS 1996 nr 15, poz. 212). Wyrażony tam pogląd o nieobowiązaniu po

dniu 1 stycznia 1990 r. warunku osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat od jego ustania odnosił się bowiem do przepisu § 4 rozporządzenia, będącego powieleniem odpowiednich regulacji z art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, w którym przez skreślenie w ust. 1 wyrazów "w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia lub nie później niż w ciągu 5 lat od ustania tych okresów" (zmiana wprowadzona z dniem 1 stycznia 1990 r. z mocy art. 1 ust. 9 lit. a ustawy z 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, Dz.U. Nr 36, poz. 206) zniesione zostało powiązanie osiągnięcia wieku emerytalnego z zatrudnieniem. To, że odpadły przesłanki do utrzymania zaostrzonego warunku związanego z osiągnięciem wieku emerytalnego w ustawie, musiało skutkować - przy niezmienionym brzmieniu rozporządzenia wykonawczego, wydanego w oparciu o ustawę w dawnym brzmieniu - zmianę jego wykładni w tym kierunku, że do praw emerytalnych pracowników, o których mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., nie stosuje się od dnia 1 stycznia 1990 r. warunku osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia.

Paragraf 7 ust. 2 rozporządzenia takiej wykładni się nie poddaje. Zwrócił zresztą na to uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanej uchwały z dnia 30 stycznia 1996 r. stwierdzając, że wówczas, gdy rozporządzenie łączy warunek osiągnięcia wieku emerytalnego z zaprzestaniem pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, staje się aktem prawnym szczególnym w stosunku do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. W takim przypadku złagodzenie stawianych w nim rygorów nie jest ani możliwe, ani dopuszczalne. Co więcej, próba taka stanowiłaby wykładnię *contra legem*, sprzeciwiającą się woli prawodawcy, który - skreślając przepis § 4 pkt 2 rozporządzenia w § 1 ust. 2 lit a) rozporządzenia zmieniającego z dnia 18 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 61, poz. 377) - nie objął nową regulacją jego § 7. Dokonując tej zmiany, Rada Ministrów działała w ramach delegacji wynikającej z art. 55 *in principio* ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, upoważniającej do stanowienia przepisów określających rodzaje prac lub stanowisk pracy oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym art. 11 ust. 3 oraz 53 ust. 2 i 3 ustawy przysługuje prawo do emerytury w określonym wieku, niższym od ustawowego.

Należy zatem przyjąć, że skoro w dacie osiągnięcia 55 roku życia wnioskodawca pozostawał poza zatrudnieniem w hutnictwie, to Sąd Apelacyjny ostatecznie,

po skazanych na niepowodzenie próbach złagodzenia surowego prawa, przepis § 7 rozporządzenia właściwie zinterpretował i prawidłowo zastosował.

Tym samym kasacja, jako pozbawiona podstaw, została przez Sąd Najwyższy oddalona na podstawie art. 393¹² KPC.

=====